

Työnantajien verkostopäivä 5.3.2020, Eurooppa-sali, Helsinki

Ammatillisen erityisopetuksen opiskelijoiden ryhmämuotoinen työvalmennus

tapaustutkimuksen tuloksia

Sonja Miettinen

VTT, tutkija

Kehitysvammaliitto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tutkimuksen tavoitteet

- ◆ Tavoitteena tehdä näkyväksi erityisammattioppilaitoksessa toteutettua ryhmämuotoista työvalmennusta, sen käytäntöjä, vaikutuksia ja haasteita
- ◆ Monipuolinen tapauskuvaus yhden valmennusryhmän työssä oppimisen jaksosta
 - ◆ Miten työvalmennus toteutettiin?
 - ◆ Millaisia vaikutuksia sillä oli opiskelijoille ja oppimisympäristönä toimineelle työpaikalle?

Tutkimusraportti

- ◆ Ilmestyi tammikuussa 2020 Kehitysvammaliiton selvityksiä sarjassa
- ◆ Kehitysvammaliiton tutkimuksia sivu:
<https://www.kehitysvammaliitto.fi/liitto/tutkimusjulkaisut/>
- ◆ Suora linkki julkaisuun:
<https://www.kehitysvammaliitto.fi/wp-content/uploads/2020/01/erityiset-nuoret-tyohon-oppimassa-verkko.pdf>
- ◆ Ei maksumuuria

Ryhmämuotoisesta työvalmennuksesta

- ◆ Erityisesti vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille suunnattu työelämään valmentautumisen muoto
- ◆ Työelämälähtöisellä oppimisella on suomalaisen ammatillisen erityisopetuksen piirissä yli satavuotinen historia
 - ◆ Vuoden 2018 ammatillisen koulutuksen reformi vahvistaa opiskelumuotoa
- ◆ Hyvin vähän tutkittua tietoa!

Tutkimusasetelma

- ◆ Tiukat aikaraamit määrittivät tutkimuksen toteutusta
- ◆ Sosiaalitieteellinen vammaiskäsitys taustalla
- ◆ Tapaustutkimus
 - ◆ Huomion kohteena yksi valmennusryhmä, joka määriteltiin ”tyyppitapaukseksi”
 - ◆ Valmennusryhmän työskentelyn havainnointi
 - ◆ Opiskelijoiden, työnantajan, asiakkaiden ja opettajien haastattelut
- ◆ Päätuloksena moninäkökulmainen ja mahdollisimman elävä tapauskertomus
- ◆ Huomion kohteena erityisesti työvalmennuksen käytännöt ja vaikutukset eri osapuolille (opiskelijat, työpaikka, asiakkaat)

Palvelukoti ”Virkkulan” valmennusryhmä

- ◆ Neljä opiskelijaa (”Bella”, ”Camran”, ”Samira” ja ”Selma”) eri opetusryhmistä
- ◆ Aluksi 2-3 työvalmentajaa, sitten 1 työvalmentaja ja 3 opiskelijaa
- ◆ Ylläpitosiivouksen opintokokonaisuus (5op)
- ◆ Työskentelyä noin 5 kk, 2 pv/vko
- ◆ Aidon työpaikan aidot työtehtävät: imurointi, vessojen pesu, pölyjen pyyhintä yms.
- ◆ Työtehtävät sovittu etukäteen pääosin
 - ◆ Ryhmä joutui neuvottelemaan työvalmennuksen aikana myös sopivista työvalmennuksen rajoista
- ◆ Opiskelijavalinnoissa painotettiin enemmän soveltuvuutta kuin kiinnostusta alaan

Työvalmennuksen käytännöt

- ◆ Valmennusryhmä työskenteli palvelutalossa omana yksikkönään
 - ◆ Ei vuorovaikutusta muiden työntekijöiden kanssa, joita oli hyvin vähän
 - ◆ Paljon vuorovaikutusta asukkaiden kanssa
- ◆ Parityöt
- ◆ Opiskelijoiden yksilöllinen ohjaus työvalmentajien taholta
- ◆ Kuvalliset ohjeet itsenäisen työskentelyn tukena
- ◆ Vertaistuki vertaisohjauksen ja -oppimisen muodossa
 - ◆ Työvalmentajaakin kuitenkin tarvittiin!
- ◆ Ryhmästä toi myös jonkinlaista turvaa, joka madalsi aidolla työpaikalla toimimisen kynnystä

Mikä oli valmennusjakson anti työpaikalle?

- ◆ Siisteystason selvä parantuminen valmennusryhmän ansiosta
 - ◆ Tämä sekä toiminnanjohtajan että asukkaiden kokemus
 - ◆ Siivousta useammin ja eri tavalla kuin ennen
 - ◆ Teki tehtäviä, joihin muutoin ei tahtonut löytyä aikaa
- ◆ Psykososiaalinen ulottuvuus: erityisnuorten läsnäolo piristi palvelutalon asukkaita
 - ◆ ”Tää talo on niin tavallaan sellainen hiljainen, niin nää tuo semmosta reippautta, tai jotenkin semmosta eloa” (asukas)
 - ◆ ”Mä ajattelin et se tuo elämää tähän taloon, kun ihmiset laitostuu niin helposti” (tj.)
- ◆ Valmennusryhmän tekemä työ koettiin tarpeelliseksi
 - ◆ ”Ois niin kiva kun he vois tulla tänne töihin ja mekin voitaisiin heillä teettää, kun meidän hoiva-avustajalla on aivan liikaa töitä!” (asukas)

Mikä oli valmennusjakson anti opiskelijoille?

- ◆ Työelämätaidot:
 - ◆ Työtehtävien osaaminen
 - ◆ Vuorovaikutustaitojen kehittyminen
 - ◆ Itsetunnon kohoaminen
- ◆ Tärkeää, että työssä oppiminen lomittui perinteisempään koululla tapahtuvaan opiskeluun
- ◆ MUTTA: ei johtanut työllistymiseen tai avannut polkua työelämään
 - ◆ Työllistymisen vaatimuksena itseohjautuvuus, joustavuus ja sanavalmius
 - ◆ Virkkulassa ei omasta takaa rersursseja työnohjaukseen

Pohdintoja

- ◆ Työssä oppiminen voi olla sekä erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita että työpaikkaa hyödyttävää toimintaa
- ◆ Jatkossa tutkittava tarkemmin ryhmätyövalmennuksen vaikutuksia vaativaa erityistä tukea tarvitsevien nuorten työllistymiseen
 - ◆ Miten pitkälle pelkät koulutukselliset toimet auttavat työllistymisessä?
- ◆ Nyt työvalmennuksen ja ammatillisen koulutuksen tavoitteena on opiskelijan kykyjen ja taitojen kehittäminen siten, että pärjää täysin itsenäisesti
 - ◆ Tavoite ei välttämättä mahdollinen kaikille
- ◆ Mutta miten palvelujärjestelmän pitäisi muuttua, jotta yhä useampi erityisnuori voisi työskennellä palkkatyössä?
 - ◆ Jatkuva työvalmentajan tuki saataville
 - ◆ Työtoiminnan uudelleenorganisointi => keikkatyöt mahdollisiksi?